

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

MODERN APPROACHES TO OPTIMIZING THE PROCESS OF MANAGEMENT OF THE FINANCIAL RESULTS OF THE ENTERPRISE

УДК 005.87:658.15

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.87-21>

Ілляшенко О.В.

д.е.н., професорка,
професорка кафедри фінансів, обліку
та безпеки бізнесу,
Харківський національний університет
міського господарства
імені О.М. Бекетова

Морар Є.М.

аспірант кафедри фінансів, обліку
та безпеки бізнесу,
Харківський національний університет
міського господарства
імені О.М. Бекетова

Illiashenko Olena

O.M. Beketov National University
of Urban Economy in Kharkiv

Morar Ievgen

O.M. Beketov National University
of Urban Economy in Kharkiv

Постановка проблеми. На сьогодні проблеми управління фінансовими результатами на рівні підприємств набувають особливої актуальності, адже саме вони забезпечують зміцнення фінансового потенціалу держави, сприяють зростанню вартості бізнесу, збільшенню інвестиційної привабливості та ділової активності суб'єктів підприємництва. Фінансовий результат характеризує всі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства. Він є частиною доходу суспільства і повинен використовуватись для подальшого розвитку виробництва і поліпшення матеріального становища всіх працівників, зайнятих у виробництві. Існуюча на сьогодні тенденція до погіршення фінансових результатів підприємств у більшості галузей національної економіки є наслідком політичної й економічної нестабільності. Це призводить до збільшення неплатоспроможності або, навіть, до банкрутства підприємств. Тому, задля забезпечення стійкого розвитку підприємств важливо формування ефективної системи управління фінансовими результатами, що не може обійтись без застосування сучасних інструментів економіко-математичного моделювання.

У статті розглянуто модель процесу управління фінансовими результатами ТОВ «Альфа-тех оптіма». Акцентовано, що на сьогодні проблеми управління фінансовими результатами полягають у пошуку напрямів збільшення отримання доходів, оптимізації витрат та формування прибутку (збитку). Доведено, що застосування структурно-функціональної моделі управління фінансовими результатами дозволить підприємству більш ефективно використовувати свої наявні ресурси, заздалегідь планувати свою діяльність та ефективно управляти прибутком. Визначено інструменти максимізації показників фінансових результатів від господарсько-фінансової діяльності та підвищення ефективності та результативності діяльності підприємства загалом. В якості інструментів оптимізації управління фінансовими результатами підприємства запропоновано до застосування факторний аналіз та таксономічний аналіз.

Ключові слова: фінансові результати, управління фінансовими результатами, структурно-функціональне моделювання, контекстна діаграма.

The article examines the model of the financial results management process of Alfatech Optima LLC. The financial results reflect a multifaceted system of economic relations at the current stage of the development of society, which affects the competitiveness of the company's products. It is accepted that today the problems of managing financial results consist in finding ways to increase revenue, optimize costs, and generate profit (loss). One of the main tasks of managing the financial activities of enterprises is to ensure the financial stability and competitiveness of the business entity in the long-term and short-term perspectives. Profit plays an important role in solving these problems. It is the positive financial result of the enterprise that acts as the main protective component against the threat of bankruptcy, is the main criterion for evaluating the efficiency of activity and, of course, the main goal of entrepreneurial activity. It is impossible to achieve this without reasoned management decision-making in the day-to-day work of managing the financial results of the enterprise. Therefore, ensuring the effectiveness of financial management at the enterprise involves the formation and implementation of a model for managing financial results. Management of financial results is a set of measures, principles and methods of formation and implementation of management decisions regarding the formation, distribution and use of the company's profit. It has been proven that the application of the structural-functional model of financial results management will allow the enterprise to more effectively use its available resources, plan its activities in advance and effectively manage profits. The tools for maximizing indicators of financial results from economic and financial activities and improving the efficiency and effectiveness of the enterprise's activities in general have been determined. As tools, factor and taxonomic analyzes of optimizing the management of financial results of the enterprise are proposed.

Key words: financial results, management of financial results, structural-functional modeling, context diagram.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо управління фінансовими результатами суб'єктів господарювання отримали широкий дискус в науковій літературі. Значний внесок у розвиток теорії управління фінансовими результатами підприємств здійснені вітчизняні вчені, зокрема: Белінська С.М., Бондаренко В.О., Гайбура Ю.А., Іщенко Н.А., Корбутяк А.Г., Кузенко Т.Б., Лесюк А.С., Нагорна І.В., Привалов А.О., Сабліна Н.В. та інші. Проте, на сьогодні залишаються актуальними питання, пов'язані з розробленням та реалізацією завдань щодо оптимізації управління фінансовими результатами як цілісною системою, підпорядкованою стратегії функціонування підприємства в умовах існуючих ризиків та невизначеності.

Постановка завдання. Метою статті є формування удосконаленої структурно-функціональної моделі управління фінансовими результатами підприємства за допомогою інструментів економіко-математичного моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з основних завдань управління фінансовою діяльністю підприємств є забезпечення фінансо-

вої стійкості та конкурентоспроможності суб'єкта господарювання у довгостроковій та короткостроковій перспективах. Важливу роль у вирішенні цих завдань відіграє прибуток. Саме позитивний фінансовий результат підприємства виступає основним захисним компонентом від загрози банкрутства, є головним критерієм оцінки ефективності діяльності та, звичайно, головною метою підприємницької діяльності. Досягти цього неможливо без обґрунтованого прийняття управлінських рішень у повсякденній роботі з управління фінансовими результатами діяльності підприємства. Тож, забезпечення ефективності фінансового менеджменту на підприємстві передбачає формування та реалізацію оптимальної моделі управління фінансовими результатами.

Управління фінансовими результатами являє собою сукупність заходів, принципів і методів формування та реалізації управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання прибутку підприємства [1; 2].

В межах дослідження пропонується провести аналіз існуючої моделі управління фінансовими результатами на прикладі ТОВ «Альфатех оптіма» та виявити основні недоліки її функціонування. На основі результатів аналізу передбачається запропонувати шляхи оптимізації моделі управління фінансовими результатами підприємства.

Для побудови процесу управління фінансовими результатами підприємства використано технологію структурного аналізу SADT (модель IDEF0). Методологія SADT є сукупністю методів, правил і процедур, призначених для побудови функціональної моделі об'єкта будь-якої предмет-

ної області. Функціональна модель SADT відбиває функціональну структуру об'єкта, тобто вироблені їм дії та зв'язки між цими діями [3; 4].

SADT (Structured Analysis and Design Technique) – технологія структурного аналізу та проектування), заснована на концепції «сутність-зв'язок» (entity-relationship). Являє собою подальший розвиток методології структурного аналізу та проектування. Методологія SADT розроблена Дугласом Россом. На її основі розроблено, зокрема, відому методологію IDEF0 (Icam DEFINition), яка є основною частиною програми ICAM (Інтеграція комп'ютерних та промислових технологій), що проводиться за ініціативою ВПС США. Функціональна модель SADT відображає функціональну структуру об'єкта, тобто вироблювані їм дії і зв'язки між цими діями [5].

Процес моделювання будь-якої системи в IDEF0 у Ramus починається з визначення контексту, тобто найбільш абстрактного рівня опису системи в цілому. На рис. 1 представлена контекстна діаграма моделі управління фінансовими результатами на ТОВ «Альфатех оптіма» (AS IS).

Будь-яка система має межу, яка відокремлює її від зовнішнього світу (інших систем). Взаємодія системи з навколишнім світом описується як вхід (ресурс, який переробляється системою – показується з лівої сторони блоку), вихід (результат діяльності системи – показується з правої сторони блоку), управління (стратегії і процедури, під управлінням яких проводиться робота показується з верхньої сторони блоку) і механізм (ресурси, необхідні для проведення роботи – показується з нижньої сторони блоку).

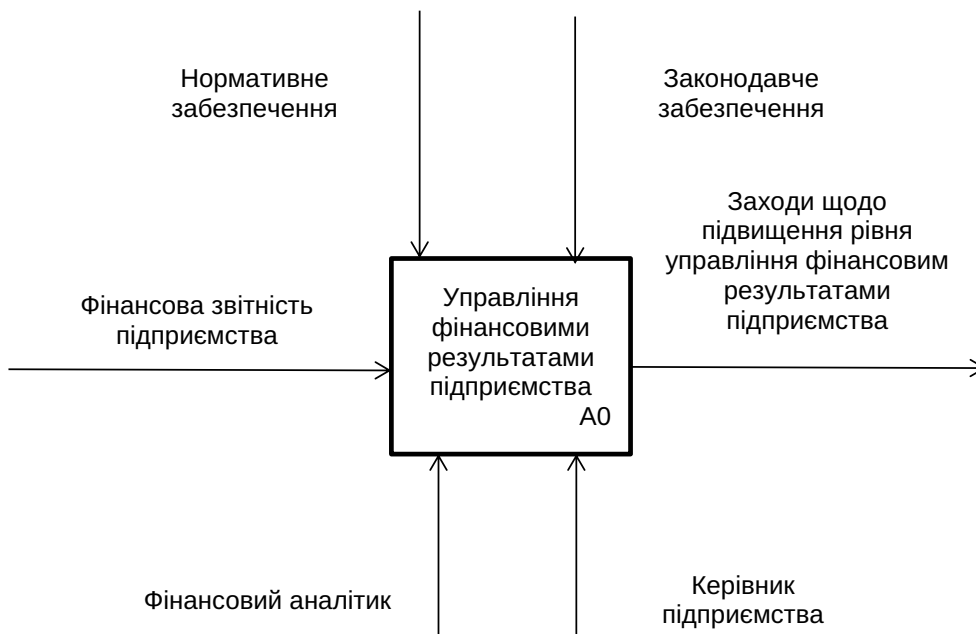

Рис. 1. Контекстна діаграма управління фінансовими результатами підприємства на ТОВ «Альфатех оптіма» (AS IS)

Джерело: побудовано авторами

Перебуваючи під управлінням, система перетворює входи у виходи, використовуючи механізми перетворення.

Контекстною діаграмою управління фінансовими результатами підприємства передбачені наступні елементи функціональних блоків:

- блок вхідної інформації, представлений фінансовою звітністю підприємства: формою № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) підприємства та формою № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) підприємства. Дані форм звітності виступають аналітичною базою для проведення розрахунків з оцінки фінансового потенціалу підприємства. В них міститься інформація щодо абсолютних значень показників, що характеризують формування і використання фінансових ресурсів підприємства, фінансові результати діяльності;

- управління включає методичне та нормативне забезпечення. Серед методичного забезпечення доцільно зазначити методичні рекомендації

з визначення прибутку від використання об'єктів промислової власності (Наказ Держпатенту України від 26.09.1998 р. № 80), Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» (Наказ Міністерства фінансів України від 24.01.2011 р. № 25); Методику проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій (Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. № 81), Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14) та інші;

- механізм управління фінансовими результатами підприємства включає фінансового аналітика та керівника підприємства.

На рис. 2. представлена декомпозиція контекстної діаграми управління фінансовими резуль-

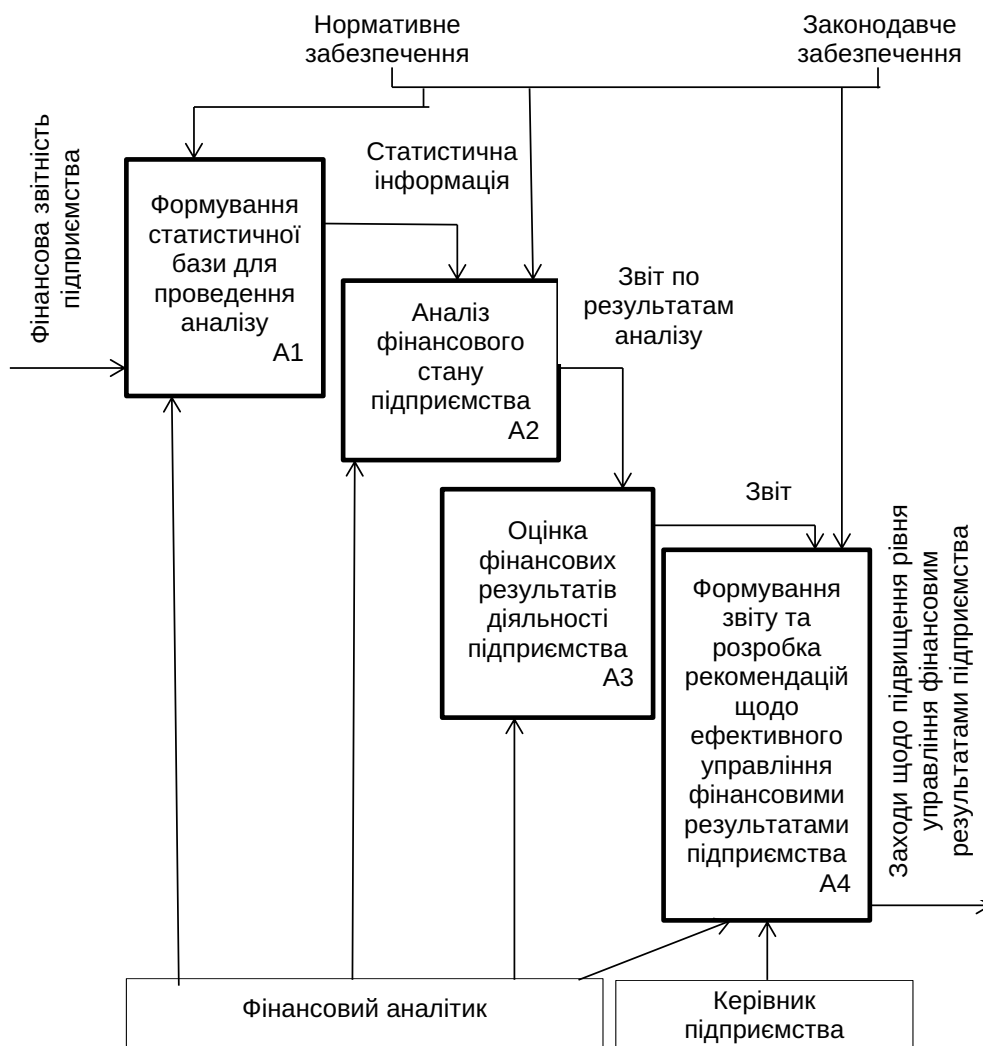

Рис. 2. Модель управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма» (AS-IS)

Джерело: побудовано авторами

татами ТОВ «Альфатех оптіма», що існує на підприємстві (AS-IS). Так, існуюча модель управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма», складається з чотирьох етапів: формування статистичної бази для проведення аналізу, аналіз фінансового стану підприємства, оцінка фінансових результатів діяльності підприємства, формування звіту та розробка рекомендацій щодо ефективного управління фінансовими результатами підприємства.

На рис. 3. представлена декомпозиція блоку «Аналіз фінансового стану підприємства» контекстної діаграми управління фінансовими ресурсами підприємства (AS-IS). Цей процес складається з чотирьох етапів, а саме, аналіз майна підприємства; аналіз джерел формування майна підприємства; аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз фінансової стійкості підприємства.

Метою управління фінансовими результатами підприємства є забезпечення підвищення рівня позитивності фінансового результату підприємства, який в моделі виступає вихідною інформацією.

Декомпозиція процесу управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма» представлена на рис. 4.

Процес управління фінансовими результатами підприємства передбачає реалізацію таких етапів: аналіз динаміки абсолютних показників результативності діяльності підприємства; аналіз відносних показників результативності діяльності підприємства; аналіз ефективності основної діяльності підприємства. Реалізація кожного з етапів процесу управління фінансовими результатами підприємства відбувається шляхом використання даних попереднього етапу.

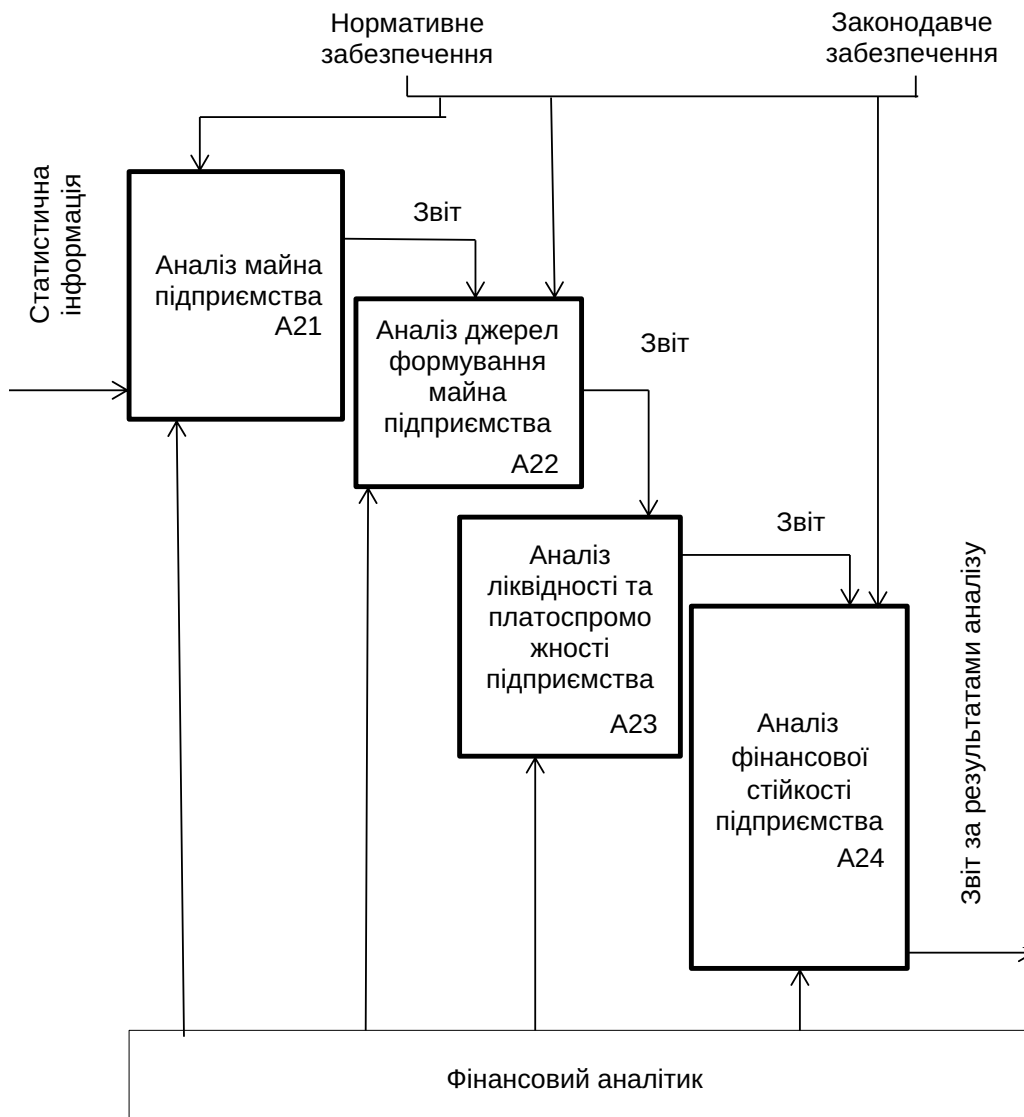

Рис. 3. Декомпозиція блоку «Аналіз фінансового стану підприємства» (AS-IS)

Джерело: побудовано авторами

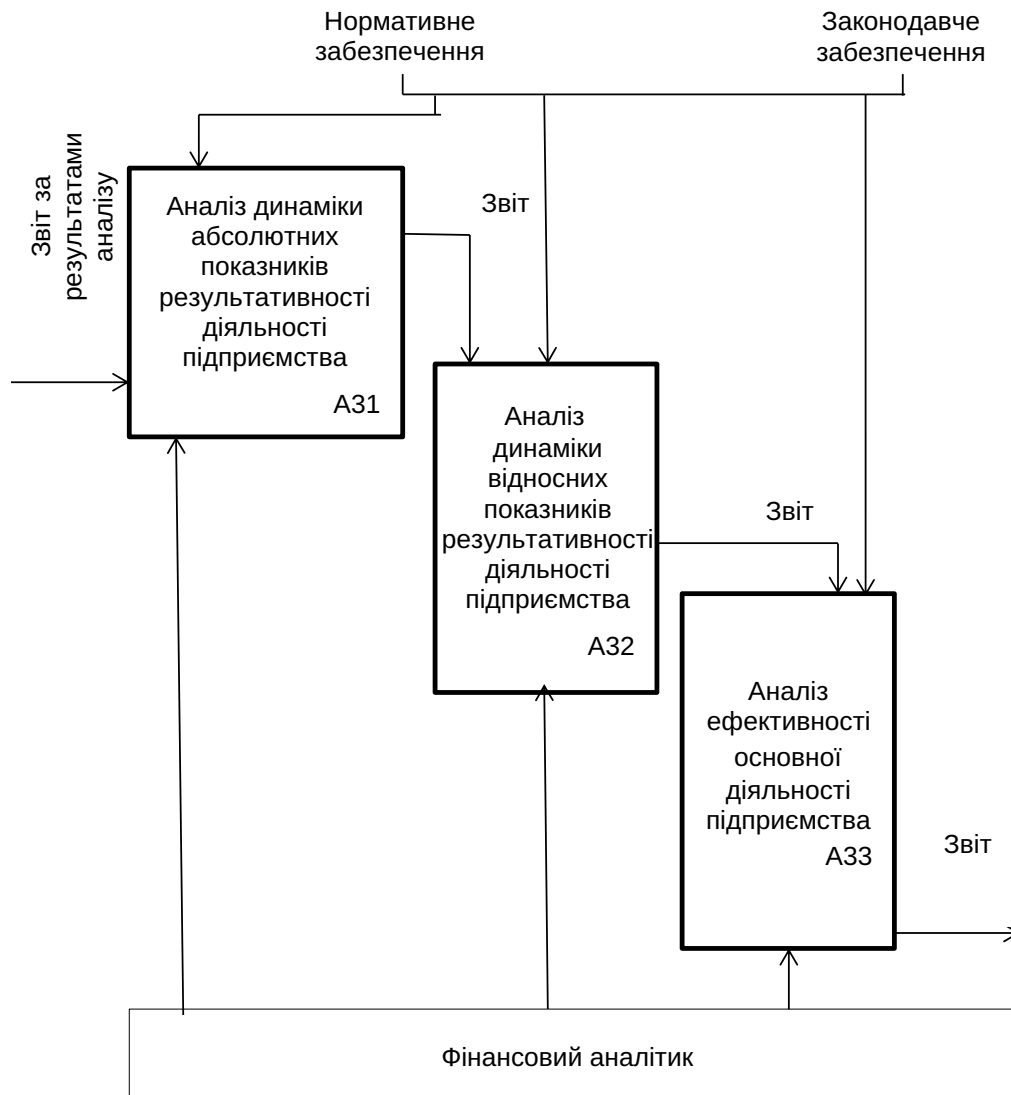

Рис. 4. Декомпозиція процесу управління фінансовими результатами підприємства

Джерело: побудовано авторами

На останньому етапі, після аналізу усіх показників, проводиться розробка заходів щодо управління фінансовими результатами підприємства.

Слід зазначити, що управління фінансовими результатами на підприємстві проводиться лише шляхом постійної оптимізації процесу управління прибутком підприємства, що є недостатньо досконалим у теперішній час, оскільки лише корегування та оптимізація показників прибутку не дозволяє говорити про ефективність та результативність функціонування підприємства. Отже, модель управління фінансовими результатами, що існує на підприємстві потребує удосконалення.

Реалії сьогоденної української економічної ситуації впливають на формування деструктивних змін в багатьох галузях національного господарства та зниження прибутковості діяльності суб'єктів господарювання. Задля ефективного управління фінансовими результатами на підпри-

ємстві вважаємо доцільним скорегувати етапи управління, акцентуючи саме на управлінській функції.

На рис. 5. представлена контекстна діаграма процесу управління фінансовими результатами, що, на наш погляд, має бути на ТОВ «Альфатех оптіма» (ТО-ВЕ). Отже, відповідно до пропонованої моделі «ТО-ВЕ» процес управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма» має складатися з наступних етапів: формування статистичної бази для проведення аналізу, аналіз фінансового стану підприємства, оцінка фінансових результатів діяльності підприємства, формування звіту щодо ефективного управління фінансовими результатами підприємства та удосконалення процесу управління фінансовими результатами підприємства.

Відповідно, було запропоновано удосконалити процес управління фінансовими результатами підприємства шляхом проведення: оцінки рівня

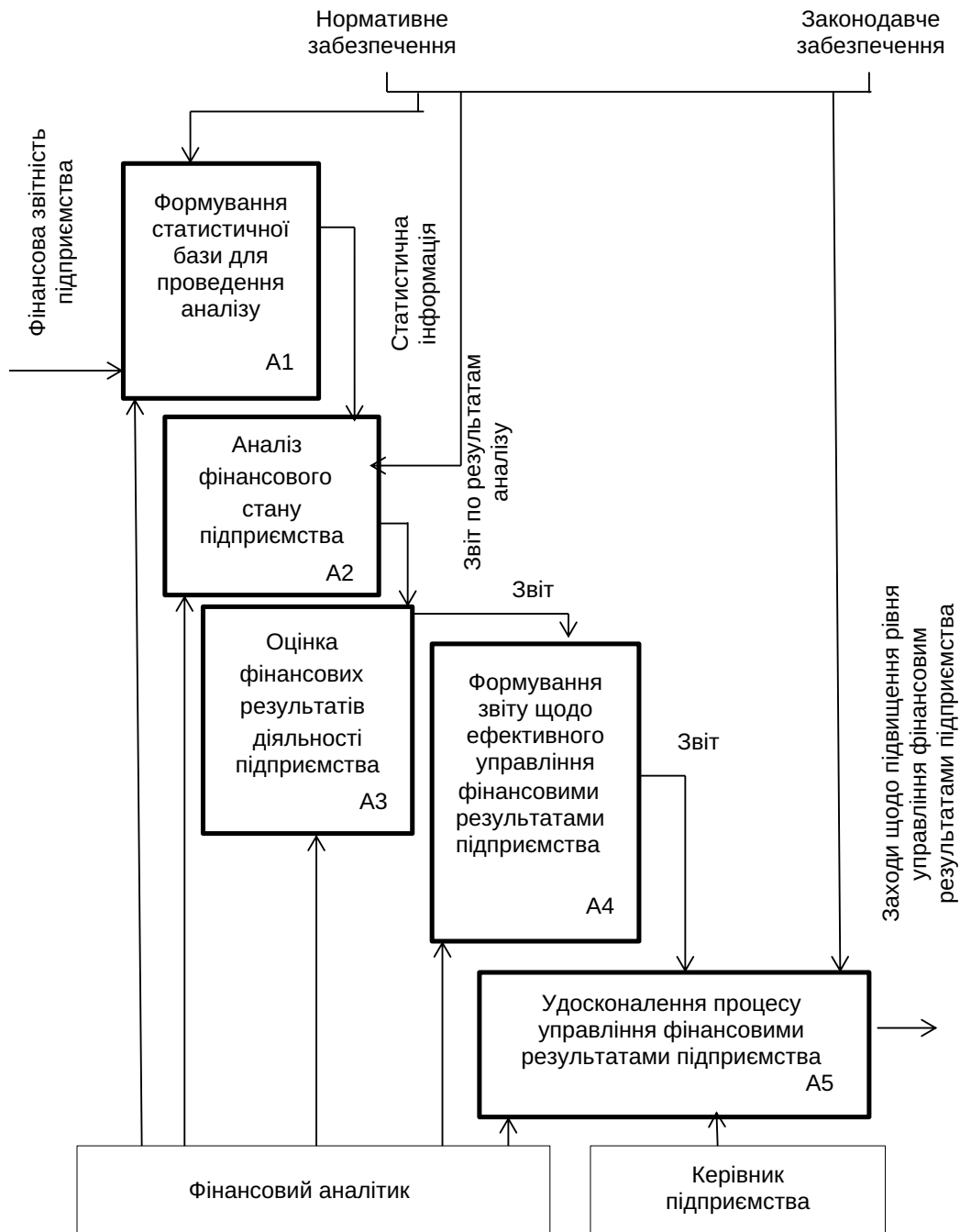

Рис. 5. Декомпозиція процесу управління фінансовими результатами, що має бути на ТОВ «Альфатех оптіма» (ТО-ВЕ)

Джерело: побудовано авторами

ефективності діяльності підприємства з використанням факторного аналізу фінансових результатів підприємства та аналізу прибутку підприємства на основі взаємозв'язку «витрати-обсяг виробництва-прибуток» (рис. 6).

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, процес управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма» на даному етапі розвитку підприємства вважаємо за неефективний, тому його потрібно удосконалювати. Реалізація цих дій у комплексі дозволить підвищити рівень

якості управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма» шляхом розширення напрямів управління та їх більш детальною розробкою.

Отже, слід зробити висновок, що запропонована модель процесу управління фінансовими результатами ТОВ «Альфатех оптіма» надасть змогу підприємству більш ефективно використовувати свої наявні ресурси, заздалегідь планувати свою діяльність та ефективно управляти прибутком, що, в свою чергу, дозволить підприємству

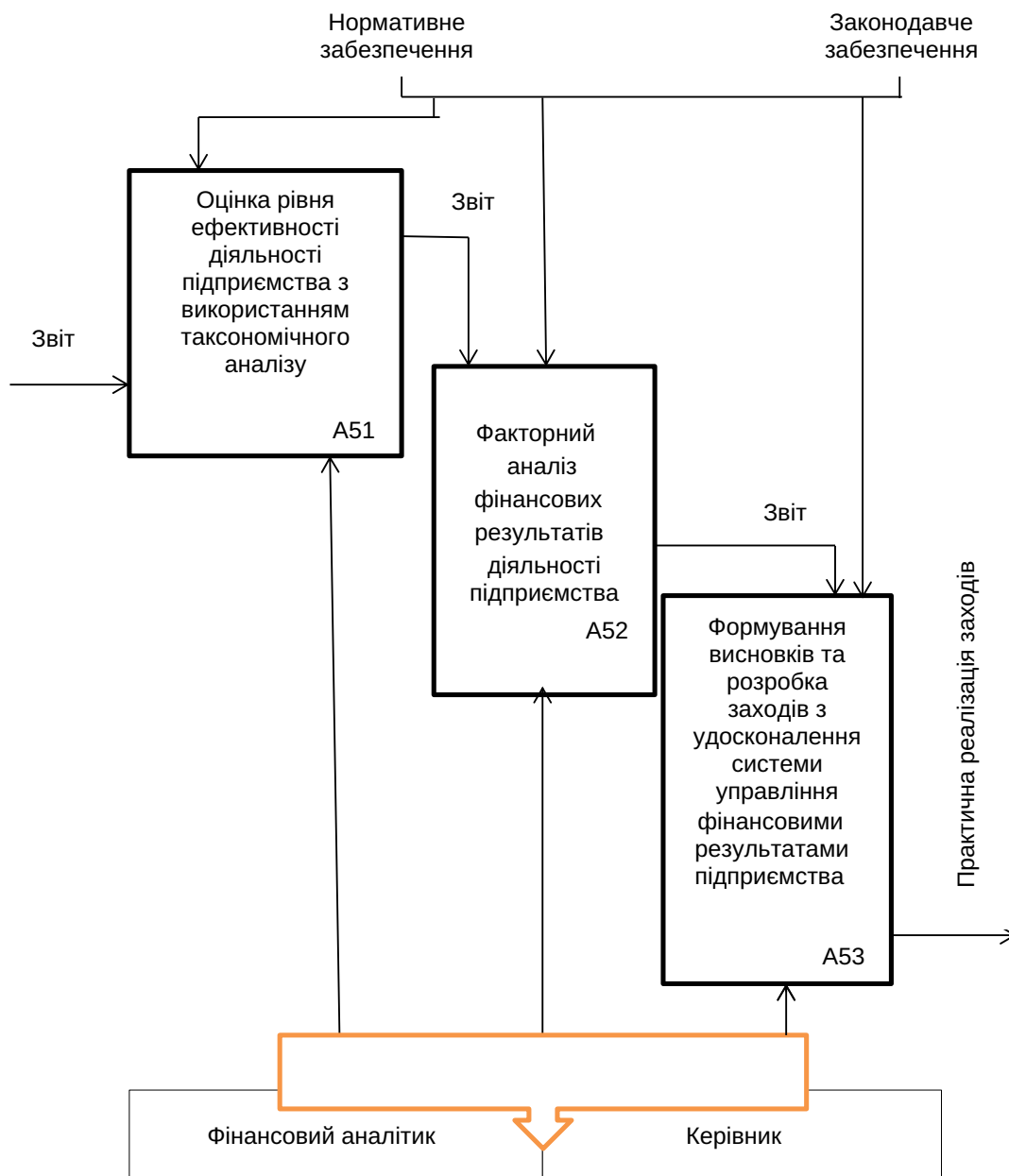

Рис. 6. Декомпозиція блоку «Удосконалення процесу управління фінансовими результатами підприємства» (TO-BE)

Джерело: побудовано авторами

максимізувати показники своїх фінансових результатів від господарсько-фінансової діяльності та підвищити ефективність та результативність діяльності підприємства загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Корбутяк А.Г., Привалов А.О. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). С. 149–153. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-29>
2. Гордієнко Н.І., Ілляшенко О.В., Литовченко О.Ю. Організація та обліково-аналітичне забезпечення управління результативністю діяльності підпри-

ємства. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 13. С. 24–28. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/13.4>

3. Латишева О.В., Касьянюк С.В., Баранов Р.Р., Закиров Р.Р. Функціональне моделювання як інструментарій аналізу фінансового стану підприємств. *Управління економікою: теорія та практика*. Восьмі Чумаченківські читання : зб. наук. праць. Київ, 2019. С. 178–184. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2019.178-184>

4. Ледовська О.В. Структурно-функціональне моделювання процесу управління фінансовою стійкістю підприємства. *Управління розвитком*. 2013. № 3. С. 158–160. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3177>

5. Сабліна Н.В., Литовченко О.Ю. Моделювання процесу управління заборгованістю в системі адміні-

стрування фінансової діяльності підприємства. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2022. Вип. 2 (169). С. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2022-2-169-49-56>

REFERENCES:

1. Korbutyak A.G., Pryvalov A.O. (2023) Upravlinnia prybutkom pidpriemstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Enterprise profit management in modern economic conditions]. *Molodyi vchenyi*, vol. 5 (117), pp. 149–153. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-29> (in Ukrainian)

2. Hordiienko N.I., Illiashenko O.V., Lytovchenko O.Yu. (2020) Orhanizatsiia ta oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia rezul'tatyvnistiu diialnosti pidpriemstva [Organization and accounting and analytical support of the enterprise's performance management]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, vol. 13, pp. 24–28. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/13.4> (in Ukrainian)

3. Latysheva O.V., Kasyanyuk S.V., Baranov R.R., Zakirov R.R. (2019) Funktsionalne modeliuvannia yak

instrumentarii analizu finansovoho stanu pidpriemstv [Functional modeling as a tool for analyzing the financial condition of enterprises]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka. Vosmi Chumachenkivski chytannia: zb. nauk. prats*. Kyiv, pp. 178–184. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187> (in Ukrainian)

4. Ledovska O.V. (2013) Ctrukturyno-funktsionalne modeliuvannia protsesu upravlinnia finansovoiu stiikestiu pidpriemstva [Structural and functional modeling of the process of managing the financial stability of the enterprise]. *Upravlinnia rozvytkom*, vol. 3, pp. 158–160. Available at: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3177> (in Ukrainian)

5. Sablina N.V., Lytovchenko O.Yu. (2022) Modeliuvannia protsesu upravlinnia zaborhovanistiu v systemi administruvannia finansovoi diialnosti pidpriemstva [Modeling of the process of debt management in the system of administration of financial activities of the enterprise]. *Komunalne hospodarstvo mist. Seriia: Ekonomichni nauky*, vol. 2 (169), pp. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2022-2-169-49-56> (in Ukrainian)